

Efter Välfärdsstatens KOLLAPS Den Fjärde Vägen

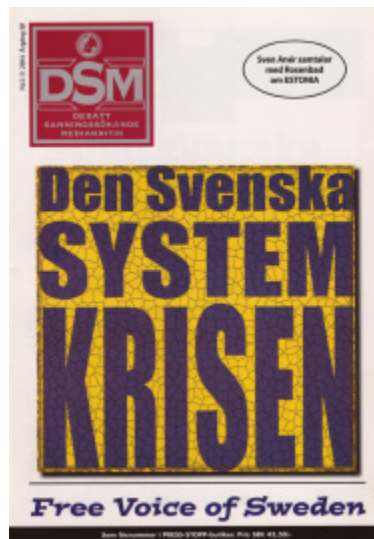
JAN GILLBERG

Larm rapporterna om en alltmer krackelerande välfärd duggar allt tätare. Vårdplatserna blir färre och de som efterfrågar dem allt fler. Så också vad gäller äldreboendet. Och köerna på vårdcentralerna har på sina håll övergått till vad som kan liknas vid trängsel.

Särskilt illa är det inom specialistvården – mycket beroende på en allt större brist på specialistutbildade sjuksköterskor. Och allra värst sommarvis inom förlossningsvården. Detta samtidigt som i detta dagens läge 24 000 i Sverige utbildade sjuksköterskor valt att ta anställning i Norge. Många söker sig också till Danmark. Bättre betalt men också – betonas ofta – trevligare arbetsförhållanden.

Och ständigt detta gnetande m/ett ägg i veckan på vissa äldreboenden. Undermålig kost till dagis- och skolbarn. Av sparsamhetsskäl. Knappast något illustrerar bättre kortsiktstänkandet i ”Nya Välfärdspolitiken”. Det är allom bekant att barn och ungdom, som växer upp med undermålig kost, står sig livet igenom sämre mot sjukdom och klarar sig sämre i arbetslivet – fränsett de med en lite extra robust uppsättning gener. Här grundläggs en ojämlikhet, som det sällan talas om. Och det är stat och kommun som grundlägger.

Självmoden bland unga ökar. Barnfattigdom och gatutiggeri är nya och växande inslag i det svenska en gång så omskrutna välfärdssamhället.

Om detta och mer till larmas allt oftare och med allt större dramatik samtidigt som medierna kan **AVSLÖJA** det ena **BIDRAGSFUSKET** efter det andra. På årsbasis uppges fuskets uppgång till många miljarder kronor. Ett fusk som blivit så allmänt spritt, att fuskandet inom stora grupper kommit att betraktas som ett normalt/legalt försörjningssätt. En ”normalitet” som bara ökar i takt med att långtidsarbetslöshet och social utslagning griper omkring sig. Men också som en följd av segregation och bristande samhörighet. Det slags samhörighet – även uttryckt som ”homogenitet” – som **Tage Erlander** framhöll som själva grunden till det svenska folkhemmet.

Om det krackelerande Välfärdssamhället skrev jag en tio sidor lång artikel om fyra avsnitt - ”Den Svenska Systemkrisen” - som publicerades i DSM 2-3/2004. Detta är några av artikelns mellanrubriker:

- Experternas och de intellektuellas totala missbedömning
- Politiken och politikerna har blivit systemets fångar
- Var finns nytänkandet?
- Illusionsflykt som hinder för problemlösning
- Vad Sverige kan lära av reformprocessen österöver
- Några uppslag till radikal förändring
- Ett nytt instrument för finanspolitisk styrning

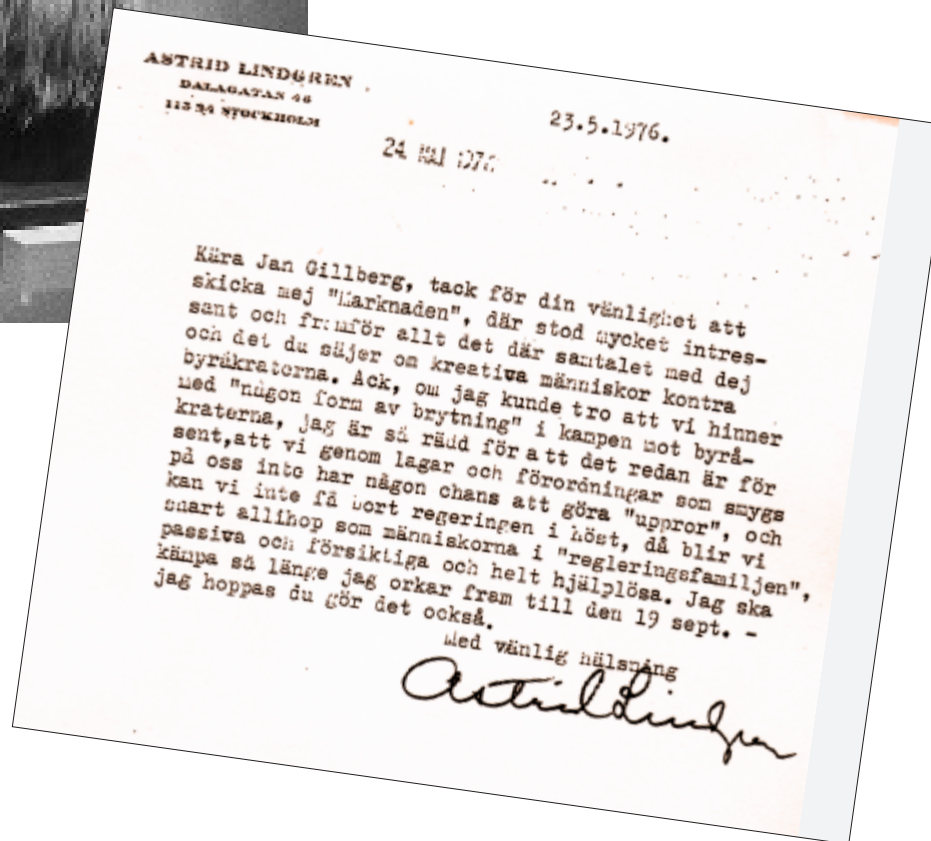
I samma nummer publicerades ett omtryck av en artikel - ”Sveriges behov av en FRIVILLIG SEKTOR” - publicerad i DSM 2/1992 med bland annat dessa mellanrubriker:

- Den socialiserade människan
- Behovet av en frivillig sektor
- Marknadsför medmänsklighet!
- Släpp frivilligheten loss

När jag nu efter nästan 10 år återtar bekantskapen med dessa båda artiklar (1) är det inte utan att jag frågar mig: Varför lyckades inte de tankar och idéer, som här kommer

Högskattesamhället utsattes för svidande kritik i Astrid Lindgrens satiriska saga "Pomperipossa i Monismanien". Sagan publicerades i Expressen den 10 mars 1976. Astrid Lindgren hade kort innan blivit god vän med chefredaktören Bo Strömstedts hustru Margareta Strömstedt. Den debatt som följde fick betydelse för utgången av riksdagsvalet 1976, då socialdemokraterna efter 40 år förlorade makten.

till uttryck, sätta något avtryck i den av "main stream media" behärskade debatten? Vad är det för mekanismer som stänger ute tankar och idéer, som skiljer ut sig från det "politiskt korrekta"? Vad får detta utestängande för effekter? Tycker – för att välja en av de "utvalda" med nära nog obegränsad tillgång till massmedialt exponeringsutrymme – Lena Mellin (2) att hon lämnar intressantare/värdefullare bidrag till debatt och idéutveckling till gagn för det svenska samhället med dess alltmer skriande behov av nytänkande och kreativ problemlösning?

I brist på egen sådan förmåga borde hon och hennes inte så få gelikar åtminstone visa återhållsamhet i sitt anspråkstagande av mediautrymme för sitt nästan genomgående andefattiga besserwiserstyckande. Ett tyckande som mest går ut på att betygsätta de politiska aktörernas "framtoning" och olika "utspel" gällande än den ena, än den andra "miljardsatsningen" - ett tyckande som kommer till särskilt tydligt uttryck i den självbelättna dästhet, som utmärker de "utvaldas" framträdanden i olika TV-soffor.

Så länge perspektivet begränsas till de popularitetsförändringar, som kan avläsas som effekt av det senaste "utspelet" eller den senaste TV-debatten sker en fortgående förskjutning från det långsiktiga till det kortsiktiga perspektivet. Långsiktigt hjälper det då föga om **Anders Borg** har "ordning och reda" i det av honom förvaltade fögderiet.

Vad som nu och sedan länge sker är, att soliditeten i **AB Sverige** gröps ur. Det görs för lite ersättnings- och nyinvesteringar i infrastrukturen. Vi påminns särskilt tydligt om detta i samband med de återkommande störningarna inom den starkt eftersatta transportsektorn. Men det gäller inom snart sagt alla områden, där stat och kommun styr och ställer. Inte minst inom försvaret. När man där talar om en framtida i ett nytt säkerhetsläge framtingad "återhämtning", handlar det om att ta igen vad som eftersatts vad gäller ersättnings- och nyinvesteringar.

I en tidigare artikel har jag påtalat nödvändigheten av att återgå till 1937 års

budgetordning (3), enligt vilken åtskillnad görs mellan statens löpande utgifter och vad som avser investeringar i och underhåll av den infrastruktur, för vilken staten bär huvudmannaskapet.

En sådan återgång skulle avsevärt begränsa utrymmet för det röstköpande (4) partierna emellan, som i betydande grad kommit att utgöra själva kännemärket för vårt mer och mer av massmedierna underordnade demokratiska system. Därför är en sådan återgång svår att tänka sig utan att det blir framtingat av ett folkligt uppror.

Ett sådant uppror är vad Sverige är i ett allt större behov av. Särskilt angeläget för de generationer, som tvingas överta ett Sverige med en alltmer eftersatt infrastruktur.

Men det räcker inte. Det krävs ett helt nytt system för välfärdens uppbyggnad och finansiering och då ett system, som gör att människorna själva får en kontroll över sin välfärd, som de nu saknar:

1) Ett system uppbyggt på individuella och för sin uppbyggnad skattepremierade välfärdskonton.

2) Ett system där det ligger i individens intresse att hushålla med sina "välfärdskostnader" och inte som nu lockas att på olika sätt – även mindre legala sätt – utnyttja systemet med en allmänt sviktande samhällsmoral som följd.

Om detta har jag skrivit ett antal artiklar (5). Under en tid följdes mina tankar upp av **Stefan Fölster**. Liknande tankegångar har kommit i tillämpning i Nya Zeeland.

Även sparandet behöver undergå en genomgripande omstrukturering inbegripande en förskjutning av tyngdpunkt och makt från både banksektorn och den offentliga sektorn till det privata/individuella sparandet. **Olle Wästberg** skriver nyligen i sitt nyhetsbrev:

"Vi har i Sverige socialiserat sparandet. Det är bra med offentliga överskott, men människor skulle vara friare med ett ökat privat sparande och mindre skuldsättning."

Med individuella välfärdskonton och ökat privat sparande skulle människorna inte bara känna sig friare från ett – som det blivit – ett växande myndighetsberoende. De skulle känna ökat ansvar för sin och sina närmastes tillvaro och inte som "offer" för ett ofullkomligt system så fort något oväntat och besvärligt inträffar. Det offentliga skulle därmed få en högst betydande avlastning innebärande radikalt ökade möjligheter att fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Sammantaget öppnar sig här en väg – **Den Fjärde Vägen** – ut genom och bort från den kollaps, som den nu förda kortsiktspolitiken gör allt svårare att undvika och som påskyndas av en invandringspolitik utan vett och reson. Om det också kommer att krävas ett folkuppror kan bara framtiden utvisa.

(1) På DSM:s hemsida – www.dsm.nu – finns ett arkiv kallat **Välfärdsstaten mot vägs ände**. Där återges drygt 30 artiklar på detta tema.

(2) **Lena Mellin** har under en lång följd av år röstats fram till en av topplaceringarna på DSM:s lista över **Sveriges Viktigaste Opinionsbildare**. Både i fjol och förrfjol hamnade hon på 4:e plats.

(3) **Jan Gillberg**: "Demokratin äter upp sina barn." DSM 5/2012.

(4) **Jan Gillberg**: "Röstköpanet får samhället att vittra sönder." DSM 1/2006.

(5) **Jan Gillberg**: "Välfärdskonton som framtidsmodell för tryggad välfärd." DSM 4/1997.

Assar Lindbeck:

Sverige måste föra en restriktiv INVANDRINGSPOLITIK

Inflödet av lågutbildade utomeuropeiska invandrare har lett till omfattande långtidsarbetslöshet och socialbidragsberoende, förklarade nationalekonomen Assar Lindbeck på ett seminarium den 28 oktober anordnat av invandringsliberala Centerpartiet. Ett rikt land som Sverige måste föra en restriktiv invandringspolitik för att slå vakt om sin välfärd.

Seminarier hade rubriken "Hur kan vi förhindra att Sverige blir ett insider-outsiderland?" och fokuserade på problematiken med att vissa grupper – främst unga och invandrare – har svårt att få fast anställning och bostad och hur detta gör det nödvändigt att reformera Sveriges arbets- och bostadsmaknader.

Lindbeck inledde sitt anförande med att klargöra, att politiskt korrekta lösningar gör det svårt för många att diskutera frågor om arbetslöshet och bostadsbrist på ett rationellt sätt.

– Man kan inte tänka klart på det här området, om man inte är beredd att gå utanför den politiska korrekthetens box. Och utanför boxen blåser det naturligtvis, men vind är det ju inget fel på, sade Lindbeck.

Därefter kom Lindbeck in på arbetslösheten bland invandrare, som han beskrev som ett skrämmande och svårlost problem. Han återgav siffror från Internationella arbetsorganisationen (ILO), som visar att arbetslösheten bland utlandsfödda (15,9 %) är mer än dubbelt så hög som bland svenskar (6,4 %) och att arbetslösheten hos invandrare från Afrika är så hög som 28,8 procent.

Bland personer, som varit arbetslösa i mer än sex månader, är invandrarnas överrepresentation ännu större. Av långtidsarbetslösa i Sverige är 43 procent

utlandsfödda och av utgifterna för socialhjälp går 60 procent till utlandsfödda.

– Vad tyder de här siffrorna på? Ja, de tyder enligt vad jag förstår på att svensk arbetsmarknad inte är särskilt väl anpassad till den typ av invandring, som vi har idag med lågutbildade från utomeuropeiska länder, sade Lindbeck.

Lindbeck avvisade den av många nyliberaler omhuldade tanken, att det skulle gå att komma tillrätta med arbetslösheten bland invandrare genom en mer flexibel arbetsmarknad och ökad lönespridning. Det skulle enligt Lindbeck leda till för stora spänningar och orättvisor i samhället. Istället förordade han en restriktiv invandringspolitik.

– Ett rikt land som Sverige med nio miljoner invånare i en värld med flera miljarder fattiga kan omöjligen ha fri invandring. Den måste vara restriktiv om man ska kunna skydda löner och välfärdssystem. Det är fullständigt ofrånkomligt, sade Lindbeck.

– Redan **Gunnar Myrdal** insåg det för många år sedan när han skrev, att välfärdsstaten är ett nationellt projekt. Med det menade han, att de förmåner en nation lyckas skaffa sina medborgare genom att ha en framgångsrik ekonomisk utveckling i hundra år, kan man inte erbjuda resten av världen utan att våra system går omkull.